

Berlinski problem ovira pogajanja v Moskvi

Rusija zahteva izenačenje denarstva v okupacijskih conah. Ameriški letalski tajnik dospel v Nemčijo

London, 11. avg.—Diplomatični krogi poročajo, da so razgovori med poslanki zapadnih držav in sovjetskimi voditelji v Moskvi prišli v fazo barantanja. Zedinili se še niso o važnih vprašanjih in osvojili formule za rešitev berlinskega problema. Rusija je blokirala zapadni Berlin z ustavitvijo transportacije med bivšo nemško prestolnico in zapadno Nemčijo.

Besednik ruskega poslanstva v Londonu je dejal, da zapadne države ovirajo dosego sporazuma. Poslaniki teh držav so šli v Kremlin, kjer je sedež sovjetske vlade, toda konkretni koraki za izravnavo nesoglasij še niso bili podvzeti.

Razgovori v Moskvi so zaviti v tajnost. Britski zunanji urad je namignil, da bo svet kmalu informiran o rezultatu. Znamenja so, da se bodo pogajanja nadaljevala.

Ruski zunanji minister V. M. Molotov je na konferenci s poslanki zapadnih držav vztrajal pri zahtevi izenačenja denarstva v vseh okupacijskih conah v Nemčiji. Sprejete zahteve je pogoj za preključitev ruske blokade zapadnega Berlina. Poslaniki so izjavili, da so pripravljene sprejeti rusko marko kot denarno enoto v Berlinu, ako bodo sovjetske vojaške oblasti preključile blokado. Molotov je dejal, da mora biti denarstvo izenačeno pod skupno kontrolo štirih vlesil.

Sovjetska unija zahteva razveljavljanje dogovora, ki je bil sklenjen na konferenci reprezentantov zapadnih držav v Londonu, glede ustanovitve separatne vlade v zapadni Nemčiji. Njeno stališče je, da mora biti Nemčija ekonomska in politična enota v soglasju zaključkov, ki so bili sprejeti v Potsdamu.

Frankfurt, Nemčija, 11. avg.—

Ruska državljana pozvana pred odsek

Zahteva sovjetskega poslanika zavrnjena

Washington, D. C., 11. avg.—Kongresni odsek za neameriške aktivnosti je pozval dva ruska državljana k zaslišanju v zvezi s preiskavo špionaže. To sta Mihail Ivanovič Samarin in njegova žena, ki sta izginila po sestanku s federalnimi detektivi v nedeljo.

Pred odsek bo pozvana tudi Oksana Kosenkina, ki je v ruski konzulatu v New Yorku. Državni departament je informiral kongresnika Mundta, člana odseka, da lahko pozove žensko k zaslišanju, ker ni deležna imunitete, čeprav je v ruskem konzulatu. Konzulat ni "tuje ozemlje" kot je poslanstvo.

Državni departament je zavrnil zahtevo sovjetskega poslanika Aleksandra S. Panjuškina, naj izroči ruskim uradnikom Samarina. On, njegova žena in Oksana Kosenkina so že več let v Ameriki. Poučevali so otroke ruskih diplomatov v šolah v Washingtonu in New Yorku.

Člani kongresnega odseka za neameriške aktivnosti so razkrili, da je Elizabeth T. Bentley dobila nagrado \$2,000 od vrhovnega sovjetskega sveta l. 1945, kakor tudi rdečo zvezdo kot odlikovanje. Bentley je bila članica ameriške komunistične stranke in je zdaj glavna priča kongresnega odseka v preiskavi špionaže.

Predlog francoske delegacije poražen

Vprašanje svobodne plovbe na Donavi

Belgrad, 11. avg.—Predlog francoske delegacije na konferenci reprezentantov enajstih držav, da se delo podonavske komisije uključi v omrežje čarterja Združenih narodov, je bil poražen s sedmimi proti trem glasovom. Za predlog so glasovali delegati Francije, Amerike in Velike Britanije, delegati Rusije in vzhodnih evropskih držav pa proti.

Zapadne države naglašajo, da mora biti plovba na reki Donavi svobodna, odprta parnikom vseh držav. Rusija in vzhodne države zavzemajo stališče, da mora biti plovba pod kontrolo podonavskih držav.

Cavendish Cannon, ameriški poslanik v Belgradu in delegat na konferenci, je priporočal sprejetje ameriškega amandamenta, toda ni uspel. Argumentiral je, da bi bilo sprejetje amandamenta garancija proti diskriminaciji zapadnih držav glede plovbe na Donavi.

Poteškoče "rebelnih" demokratov

Kandidati ne bodo prišli na glasovnico

Washington, D. C., 11. avg.—"Rebelni" demokrati iz južnih držav, ki so ustanovili "novo" stranko pred tremi tedni na konferenci v Birminghamu, Ala., so naleteli na poteškoče. Po konvenciji so naznanili, da bodo njihovi kandidati prišli na glasovnice v severnih državah. Znamenja so, da ne bodo prišli na glasovnice v teh državah.

Kandidat za predsednika Združenih držav "rebelnih" demokratov je J. S. Thurmond, guverner Južne Karoline, za podpredsednika pa Fielding L. Wright, guverner Missisipija.

Storjen še ni bil poskus, da pridejo kandidati na glasovnico v državi New York. Ovira so provizije državnega volilnega zakona. "Rebelni" demokrati bi morali dobiti v vsakem okraju najmanj 8,000 podpisov na petici, da bi njihovi kandidati prišli na glasovnico. Podpisi bi morali biti zbrani do 31. avgusta.

Demokrati iz južnih držav so revoltirali v znak protesta proti Trumanovemu programu civilnih pravic.

SCHUMAN OBVESTIL KABINET O RAZGOVORIH V MOSKVI

Pariz, 11. avg.—Zunanji minister Robert Schuman je obvestil člane kabineta, ki so se sestali na izredni seji, o poteku razgovorov med poslanki zapadnih držav in ruskim voditelji v Moskvi. Schuman je razkril možnost, da bo razgovorom v Moskvi sledila konferenca zunanjih ministrov štirih vlesil.

Konferenca bo sklicana, ako bodo zapadne države pristale na zahtevo, da mora Sovjetska unija deliti kontrolo z njimi v Polurju, nemški industrijski provinci in britski okupacijski coni, in zavrgle načrt glede ustanovitve separatne vlade v zapadni Nemčiji.

Naglašala se važnost deklaracije, ki je bila objavljena po zaključku konferencie reprezentantov Rusije in držav v sovjetski sferi vpliva v Varšavi. Ta je poudarjala, da Nemčija ne sme biti razkosana na dva dela, temveč mora biti ekonomska in politična enota.

Domače vesti

Smrt Pionirja SNPJ
Chicago.—V sredo, 11. avgusta, je umrl Louis Skubic, član društva 632 SNPJ, eden od ustanoviteljev jednote in eden najstarejših slovenskih naseljencev v Chicagu. Star je bil 88 let, rojen v Crnomlju, Bela Krajina, odkoder je prišel v Chicagu pred 87 ali 88 leti in živel ves čas v tem mestu. Zapuščila dva sinova, Emanuela in Edwarda, hčer Albije, šest vnukov in dva pravnuka. Pokojni br. Skubic je bil soustanovitelj društva Slavije, torej med pionirji SNPJ, v kateri je bil dolgo let zelo aktiven in svojočasno tudi glavni podpredsednik. Služil je v različnih društvenih odborih in redno zahajal na društvene seje, dokler mu je zdravje dopuščalo. Pred par leti je od Slavije vzel prestopni list k društvu 632, kjer je vključena njegova rodovina. Njegovo truplo leži v Hitzemansovem pogrebem zavodu, 4115 W. 26th st. Pogreb se vrši v soboto ob 2:15 popoldne na pokopališču Oak Ridge. Žena mu je umrla pred dvema letoma. Blag mu spomin, rodbini pa naše sožalje!

Obisk
Chicago.—Glavni urad SNPJ sta v terek obiskala Rose Matekovich in njen sin John iz Gowande, N. Y.

Rojenice
Detroit.—Prf družini Charles in Clara Virant so se oglasile rojenice in pustile hčerko, mladinsko oddelku SNPJ pa novo članico. Čestitke!

Iz Clevelanda
Cleveland.—V bolnišnici je umrl Lawrence Fortuna iz Collinwooda, star 58 let, rojen v Smrečju pri Vrhniki, v Ameriki 50 let, član SDZ. Tukaj zapuščila ženo in tri sinove, v starem kraju pa brata in sestro.—V bolnišnici Glenville se nahaja Louise Jadrieh iz Euclida.

Protest proti napadom na Američane
Jerusalem, Palestina, 11. avg.—Ameriški generalni konzul John J. MacDonald je protestiral pri židovskem vojaškem guvernerju proti napadom na ameriške državljane v Jeruzalemu. Konzul pravi, da so židje streljali na Američane in avtomobile, na katerih so bile ameriške zastave.

MacDonald je dejal, da je bilo izvršenih šest napadov na Američane v Jeruzalemu v zadnjih dneh. Joseph M. Przywatoski, stražnik ameriškega konzulata, je bil ranjen v napadu.

Židovski vojaški guverner v Jeruzalemu je dr. Bernard Joseph. On pravi v odgovoru na protest, da so Arabci, ne židje, streljali na Američane. MacDonald je obdolžil židve in Arabce kršenja sklenjenega premirja.

Vlada Izraela je naznanila, da bo sprejela 10,000 židovskih beguncev mesečno. Načelnik odbora, v čigar področje spada priseljevanje beguncev v Izrael, židovsko državo v Palestini, je dr. Joseph Schwartz. On je napovedal, da bo okrog 300,000 židovskih beguncev, ki so v Evropi, dobilo zavetje v Izraelu v tem in prihodnjem letu.

Killen resigniral v znak protesta
Tokio.—James S. Killen je naznanil resignacijo kot načelnik delavske divizije ameriške okupacijske sile na Japonskem. Resignacija je protest proti odredbi generala Douglasa MacArthurja, poveljnika okupacijskih sil, s katero je prepovedal stavke civilnih uslužbencev. Delavski minister Kanju Kato je izjavil, da bo resigniral v znak protesta.

Narodne garde pod zvezno kontrolo

Obrambni tajnik Forrestal objavil poročilo

Washington, D. C., 11. avg.—Obrambni tajnik Forrestal je objavil poročilo s priporočili, da se narodne garde odvzamejo državam in postavijo pod izključno kontrolo vojaške ustanove federalne vlade. Priporočila so politični dinamit.

Poročilo so sestavili člani posebne odbora in Forrestal ga je odobril. To poudarja med drugim, da narodne garde, kakršne so sedaj, ne morejo učinkovito sodelovati v operacijah. Združiti se morajo z armado in drugimi enotami federalne oborožene sile. Le nekateri oddelki narodnih gard naj bi ostali pod kontrolo držav.

Forrestal je dejal, da je predložil poročilo tajnikom armade, morarice in letalske sile v svrhu proučevanja. Za uveljavljanje je priporočil je potrebna kongresna akcija.

Sedanji zakon določa, da narodne garde države pridejo pod federalno kontrolo le v vojnem času. Gotovo je, da bodo priporočila odbora izvajala vihar protestov s strani državnih uradnikov. Načelnik odbora, ki je sestavil poročilo, je Gordon Gray, pomožni vojni tajnik.

Taylor oplazil sovražniške progresivne stranke
Lewiston, Idaho, 11. avg.—Senator Glen H. Taylor je oplazil sovražniške progresivne stranke. Dejal je, da so trditve, da je stranka pod dominacijo komunistov, laž. Taylor je kandidat za podpredsednika Združenih držav na listi progresivne stranke. On je govoril na ustanovni in nominacijski konvenciji progresivcev v Lewistonu.

Bivši podpredsednik češke vlade v ameriški coni
Frankfurt, Nemčija, 11. avg.—Dr. Peter Zenkl, bivši podpredsednik češoslovaške vlade, je dobil zavetje v ameriški okupacijski coni. Dejal je, da so mu beg iz Češoslovačije omogočili člani češke podzemne protikomunistične grupe. Zenkl je bil podpredsednik vlade od maja 1946 do februarja tega leta, ko je bil izvršen preobrat v Češoslovačiji in so komunisti dobili vso oblast.

Ekonomska administracija v ruski okupacijski coni

Nemci dobili večjo oblast. Zveza strokovnih unij in organizacija kmetov reprezentirani v administraciji

Berlin, 11. avg.—Maršal Vasilij D. Sokolovski, ruski poveljnik v Nemčiji, je naznanil formiranje nemške ekonomske administracije v sovjetski okupacijski coni. Objavil je odredbo, ki daje večjo oblast nemški posvetovalni komisiji, ki je bila ustanovljena pred nekaj meseci.

Sokolovski je dejal, da namen ni ustanovitev politične države v vzhodni Nemčiji. Odredba je odmev na akcijo ameriške in britske vojaške vlade, ki sta formirali ekonomsko in politično administracijo v zapadni Nemčiji.

Edina vidna razlika je oblika administracij. V zapadni Nemčiji je dvoekonomska pod kontrolo Amerike in Velike Britanije, v vzhodni Nemčiji pa enoekonomska.

Maršal Sokolovski se je sestel z nemškimi političnimi voditelji pred objavo naznanila o formiranju ekonomske administracije v ruski okupacijski coni. Administracija bo prevzela nekatere funkcije ekonomske komisije.

Komisija je imela doslej točno določeno oblast. Ekonomska administracija bo vključevala reprezentante Zveze nemških strokovnih unij in organizacije kmetov. Slednja je napol politična zadržna organizacija.

Administraciji bo dodeljen eksekutivni odbor, katerega bodo tvorili načelnik Zveze strokovnih unij in člani ekonomske komisije. Eksekutivni odbor bo vestiljal odredbe in regulacije, nanašajoče se na industrije in poljedelstvo.

Otto Grotewohl, sonačelnik stranke socialistične enotnosti, je pozdravil formiranje nemške ekonomske administracije v sovjetski okupacijski coni.

Pomočnik MacArthurja suspendiran
Preiskava o lojalnosti odrejena
Tokio, 11. avg.—Harry F. Alber, šef divizije cen in distribucije v štabu generala Douglasa MacArthurja, vrhovnega poveljnika okupacijskih sil na Japonskem, je bil suspendiran na ukaz iz Washingtona. Odrejena je bila tudi preiskava o njegovi lojalnosti ameriški vladi.

Alber je dejal, ko se je sestel s časnikarji, da ni bil nikdar član komunistične stranke ali komunistične fronte organizacije. "Vem, da sem lojalen in verujem, da bo preiskava potrdila to dejstvo," je dostavil.

Alber je v vladni službi od leta 1934. V armadi je bil tri leta in se boril proti Japoncem na Pacifiku. Za načelnika divizije cen in distribucije je bil imenovan pred enim letom.

Vojaške oblasti so ga obvestile, da je prišel ukaz za suspendiranje iz Washingtona. Alber je apeliral na oblasti, naj ga zaslajo v Tokijo, toda odgovorile so mu, da bo moral odgovoriti v Washington. MacArthur se je zavzel zanj. Izjavil je, da je sposoben uradnik in da je vestno vršil svoje dolžnosti.

Svet unij CIO podprl protiinflacijski program
Boston, Mass.—Člani sveta unij Kongresa industrijskih organizacij so podprli Trumanov protiinflacijski program. Zadevno naznanilo sta objavila Joseph Salerno, predsednik sveta, in J. W. Belanger, tajnik-blagajnik. Izjavila sta, da podpora programa ne pomeni, da bodo unije CIO podpirale Trumanova volilna kampanja kot kandidata na listi demokratske stranke.

Premešanje poveljstva britskih čet
London.—Velika Britanija se je odločila za premešanje poveljstva vojaških čet na Srednjem vzhodu in v krajih ob Sredozemskem morju. Administracijske funkcije bodo razdeljene. Odločitev je posledica evakuacije britskih čet iz Palestine. General John Crocker je bil imenovan za poveljnika britskih čet v coni Sueškega prekopa.

Železniška proga v Nemčiji popravljena
Berlin, 11. avg.—Železniška proga, ki spaja Berlin z zapadno Nemčijo, je bila popravljena, toda znamenja še ni, da bodo Rusi odprli progo prometu. Izgleda, da se bo ruska blokada zapadne Berlina nadaljevala.

FRANCOSKA EKONOMSKA POLITIKA OSNOVANA NA AMERIŠKI POMOČI

Pariz, 11. avg.—Nova francoska ekonomska in finančna politika je osnovana na ameriški pomoči v dolarjih in blagu. Program, katerega je sestavil francanski minister Robert Schuman, je ločen od pomoči, katero Francija dobi na podlagi Marshallovega načrta. Program bo predložen narodni skupščini v odobritev ta teden.

Francija je revidirala ekonomsko in finančno politiko po konferenci reprezentantov šestnajstih evropskih zapadnih držav. Prvotno je bazirala na izvozu blaga in kreditih, ki bi ji omogočili kupovanje blaga v drugih državah.

Sedanji program je kontradiktoren prejšnjega programa. Francija bo ustavila izvoz blaga, skušala dobiti velike zaloge živil in drugih potrebščin iz Amerike, da bo lahko zatirala črna tržišča. Uverjena je, da bo le zadržje črnih tržišč omogočilo stabilizacijo cen in uravnoteženje proračuna.

Amerika je edina država, ki lahko zalaga Francijo z živilom. Vlada je zanikala poročila, da je že sklenila zadevni dogovor z Ameriko. Nobenega dvoma ni, da se Francija zanaša na večjo ameriško pomoč v svojih prizadevanjih za stabilizacijo ekonomije.

Maurice Thorez, vodja komunistične stranke, je opozoril delavce in kmete, da Amerika zasleduje sebične namene. Za pomoč zahteva od Francije koncesije in dežela bo postala ameriška kolonija.

Schuman je naznanil, da bo iskal notranje posojilo. Nobenega izgleda ni, da bo dosegel svoj namen. Ljudje ne bodo investirali denarja, ker je vlada na liskih nogah in je sedanja ekonomska situacija kritična.

Francija je zadolžena in njen deficit bo znašal v tem letu čez tri milijarde dolarjev.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Membrina na Zdravstveno društvo (Ivan Chicago) in Kanada \$2.00 na leto, \$4.00 za pol leta, \$2.00 za četrti let; na Chicago in okolice Cook Co. \$2.50 za celo leto, \$4.75 za pol leta, in inozemstvo \$11.00. Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$2.00 per year, Chicago and Cook County \$2.50 per year, foreign countries \$11.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi dopisov in nemarčevalnih članov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drama, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštne.

Advertising rates on agreement. Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vno, kar ima stik s Matomo

PROSVETA

2857 - 59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

Kongresna farsa končana

Izredno zasedanje kongresa se je končalo tako kakor je bilo pričakovati: brez kakšne koristi za ameriško ljudstvo. Od začetka do konca je bila politična igra med Trumanovo administracijo in republikanci. Zdej kovači javnega mnenja ugibajo in stresajo svojo modrost, kdo je koga bolj izmaneviral: Truman republikance ali republikanci Trumana. Vse seveda z vidika prihodnjih volitev.

Ta dogodek je le ponovno demonstriral vso jalovost obeh starih kapitalističnih strank. Če bi bilo v deželi več politične zrelosti, zlasti med delavstvom, bi obema strankama odzvonilo, kajti večina bi oddala svoje glasove novi progresivni stranki, katere edino kaže inteligenco v svojem programu in se zaveda koliko je ura in da je treba stopiti na novo pot. Toda kakor vse kaže, je v deželi še dovolj političnih glupcev, zlasti med tako zvanimi delavskimi "voditelji", ki so prti krenitvi na novo pot pod praporom nove stranke. Ironija vseh ironij pa je v tem, da je tudi med temi elementi veliko nezadovoljnosti in žigosanja rekordov obeh starih strank. Po pasji logiki teh ljudi sta obe stari stranki "dobri", pövsme "ameriški", samo njun rekord je slab. Treba je le izvoliti "dobre" demokrate in "dobre" republikance in vse bo "okej". Potem teh strank ne bodo več kontrolirali velebizniški interesi in korumpirani politični bossi. Tako je v jedru politična "inteligenca" pristašev obeh starih strank. Ni čudno, ako ameriško ljudstvo tepe toliko nadlog, ako je toliko slepe nezadovoljnosti v deželi.

Od začetka je zgledalo, da bo to zasedanje stoprocentna farsa. V obliki zakonskega predloga za odpravo volilnega davka pri zveznih volitvah so republikanci takoj drugi dan vrgli kost južnim "diksikratom", ki so takoj pričeli s "filibustrom". Pri tej obstrukciji, ki je trajala dober teden, so na vsej črti sodelovali tudi republikanci. Njih načrt je bil, kar je senator Taft odprto priznal, da diksikratom dajo par tednov časa za njih obstrukcije, nakar zaključijo kongres. Ampak ta igra je bila preveč prozorna, vprašanje velike draginje, stanovanjske krize in še marsikaj drugega preveč akutno, da bi ga enostavno ignorirali. S tem bi Trumanu le dali bič v roke, da bi jih v kampanji laže gajljaj. Zato so republikanski stratezi nekoliko spremenili svoj načrt, naglo skrpucali svoj "program" "proti" inflaciji in za "reševanje" stanovanjske krize ter ga predložili kongresu. Ta "program" je bil sprejet v obeh zbornicah v par dneh, nakar so se, "ljudski" zastopniki vrnili v svoje države in kongresne distrikte, da se vržejo v volilno kampanjo.

Ta republikanski "program" za "pobijanje" draginje in "gradnjo" stanovanj je skoro na vsej črti farsa. Za "pobijanje" inflacije so sprejeli zakon, ki daje vladi pravico, da upostavi silne restrikcije na kupovanje na kredit kakor so bile med vojno. Federalnemu (privatnemu) rezervnemu sistemu pa ta zakon daje pravico, da odredi nekatere bančne regulacije, ki bi otežkočale najemanje posojil in zvišale obresti.

Po mnenju republikancev je to vse, kar je potrebno za "kontrolno" ali "ustavitveno" inflacijo. To se seveda le farbanje ljudstva. Dvomljivo je, da bo zakon, ako se bo sploh izvajal, imel kak učinek na inflacijo. Sličen zakon je bil v moči tudi med vojno, toda ni preprečil dviganja cen. Če bo vlada na primer odredila silne restrikcije, kar se tiče nakupovanja na kredit, se bo povpraševanje v nekaterih panogah morda več ali manj znižalo, toda v realnosti to ne pomeni, da bo prišlo do padca cen. Monopolisti so se namreč naučili, kako držati visoke cene.

Nakupovanje na kredit se je po vojni res zelo zvišalo: od okrog štirih na trinajst milijard dolarjev. To je le znak, da mnogo ljudi nima denarja za nakup v gotovini. Ljudje danes zlasti kupujejo na kredit avto, ki so radi visoke cene postali pravi luksu. Mnogi si tega luksusa ne morejo privoščiti, in ker ne zmorejo obrokov, avto enostavno izgube kakor tudi vplačani denar. V Chicagu in okolici je baje vsak tretji avto izgubljen, to je zasežen po finančnih družbah radi neplačanih obrokov, toda cene avtomaridov tega niso padle. Baš obratno je resnica. Tako ti raketirji dvakrat meljejo.

Nekaj podobnega je tudi z novim zakonom glede gradnje stanovanj. Tukaj je na vsej črti zopet zmogala mogočna lobija realitetnih interesov. Z novim zakonom so ti interesi dobili, kar so želeli in porabili, kar so smatrali za "socialistično". Republikanci so izlučili iz znanega Taft-Elenden-Wagnerjevega osnutka točke, katerim realitetni lobisti niso nasprotovali in jih sprejeli. Zavrgli pa so srce tega osnutka: javno gradnjo stanovanj za sloje, ki ne morejo plačevati visoke stanarine, in rehabilitacijo slumskih predelov z novimi stanovanjskimi projekti, katere bi financirala zvezna vlada. Vse to je kongres zavrgel in z novim zakonom dal nove finančne koncesije gradbenim kontraktorjem in privatnim realtorjem. Slednji si z novim zakonom niso le zagotovili velikih profitov, marveč tudi zavarovali svoje investicije v primeri novega poloma. S tem zakonom je vlada zajamčila vsa nova privatna gradbena posojila in vknjižbe do 90%, kakor tudi obresti.

S tem zakonom so majhno drobtino dobili vojni veterani, ki se bodo vsaj teoretično lahko spojili v skupine in si gradili združna stanovanja za lahko pomoč. Tem veteranskim skupinam, odnosno bankirjem in inženirnim družbam, ki bi financirale te gradbene projekte, vlada jamčira posojila do 95%. To v očeh "free enterprizerjev" ni "socialistično", je pa "socialistično", če bi vlada subvencirala gradnjo stanovanj za one sloje, ki žive po vele mestnih slumih. Senator Taft, ki je prvotno pristal na to

Zamorca lahko še tako umivaš, pa bo še vedno zamorec . . .

Cleveland. — Ha-ha-ha! Čital sem "časovne komentarje" Milana Medveška v četrtkovni številki Prosvete z dne 29. julija. Res, imenitni komentarji! Posebno je Milan zadel v živo, ko je pisal o prezvišenem ljubljanskem škofu, o milostljivem, nezmotljivem vladiki Gregoriju Rožmanu, ki je bil obsojen na 16 let prisilnega dela, ker je tako temeljito kolaboriral z nacifašisti, nato pa pobegnil v tužino, sedaj pa smo ga dobili v Ameriko, dne 1. avgusta pa je nastopil kot častni govornik na 50-letnici KSKJ v Jolietu, ki ga imenujemo slovenski Rim v Ameriki.

Na proslavo 50-letnice KSKJ je bil poleg škofa povabljen tudi Tonček Grdina, ki je pred mnogimi leti zabijal vrata cerkve sv. Vida v Clevelandu.

Torej srečni in presrečni ljudje, kateri so imeli priliko slišati glas tako velikih in hrabrih katoliških mož in fantov! Res velika in prevelika čast za ljudi, ki so imeli priliko slišati samo svete besede iz zlatih ust prezvišenega škofa ljubljanskega! Kaj bi verne katoličane motili neovrženi dokazi, da je ta prezvišeni Kristusov namestnik blagoslovil in navduševal morilske domobrance in druge kolaboratorje in sovražnike ubogega slovenskega naroda! Zakaj neki bi si rimski podrepaniki belili glavo radi tega, ker se je prezvišeni rokoval z največjimi mučitelji in morilci slovenskega naroda, z nacifašisti? Lepo vas prosim, saj je vse to delal po naročilu samega italijanskega papeža, torej — mirna Bosna, zraven pa tudi bingo! Vse to prav nič ne vznemirja dobre katoličane, vsaj je bil vendar to skupen boj proti grdim slovenskim "komunistom"! Pa ne samo to: Vse to je vršil blagoslovljeni škof za edino pravo, zveličavno in sveto katoliško vero! Prav tako pravoverne katoličane ne vznemirja, da je sveti oče zagrižen sovražnik Slovencev in sploh Slovanov.

Da, dragi čitatelji, katoliška cerkev je edino prava cerkev, edino zveličavna, papež pa edini nezmotljiv človek na tem svetu, zavedni delavci pa so nepridiprava masa, katera pa se kljub temu širi po vsem svetu, čeravno nima na vsakem vogalu svojih cerkva in šol, kakor jih ima katoliška cerkev.

Torej, ali ni veliko čudo, da se ta pregrešni komunizem, socializem in radikalizem na splošno močno širi, posebno zadnjih deset let? Še bolj čudno pa je, da je bila vsa ta masa v mladosti vzgojevana v katoliškem in protestantskem duhu in v duhu drugih ver, ki so menda vse edino prave in zveličavne, v zvezi temu pa danes v velikem številu verniki beže od cerkve, komunizem pa se širi tudi v nekdanji katoliški Sloveniji, vsaj tako trdijo in vičejo dan na dan.

Kaj lahko sklepamo iz tega? Nič drugega, kot da je na vsak način ne samo malo (posebno s katoliško vero!), pač pa precej narobe z vsemi verami! Toda naj se vrnem nazaj k Milanovim komentarjem, kateri so nam naznanili, da bomo minulo

postavko kot njen soavtor, si je na izrednem zasedanju kongresa umil roke z izjavo, češ da ni možnosti, da bi nižja zbornica pristala na to točko in sprejela originalni Taft-Elenden-Wagnerjev načrt v celoti.

Edina nadaljna točka, katero je kongres sprejel, je novi zakon, ki določa, da naša vlada posodi Združenim narodom \$65 milijonov brez obresti za gradnjo uradov v New Yorku. To je edina točka iz Trumanovega programa, katero so mu poklonili republikanci na izrednem zasedanju.

Tako se je končala ta igra z izrednim zasedanjem. Zdej se bodo dvostrankarji klestili v volilni kampanji, blatili drug drugega, zvrčali krivdo za veliko draginjo in stanovanjsko krizo drug na drugega, po volitvah pa si segli v roke in si čestitali. Kdor je nezadovoljen s to farno igro, bo storil pametno in v korist sebi in deželi glasoval za novo progresivno stranko.

Tudi v Jamaici, N. Y., se je policija spravila na razbijanje stavke pri Felschold Camera & Instrument Corp. Ko je bila sneta ta slika, je stavka trajala še 14 tednov. Tudi ta družba hoče razbiti progresivno unijo električnih in radijskih delavcev CIO.

nedeljo v ameriško-slovenskem Rimu slovesno sprejeli prezvišenega škofa ljubljanskega, sedaj obožnega Gregorija Rožmana. Milan pravi, da je njih namen oprati ubežnega škofa in ga pokazati v luči nedolžnega angela. Ej, ej, ta mož ni samo nedolžno jagnje, temveč tudi mučenik, če že ne cel svetnik. . .

Katoliški propagandisti so tudi kričali, da je tudi zagrebški nadškof Stepinac nedolžen. Jaz pa pravim, da sodniki v Jugoslaviji že vedo kaj delajo. Ej, Milan in vsi drugi prijatelji, že star pogovor pravi, da je zamorec zamorec, pa če ga še tako ribaš in umivaš z najboljšim milom. Da, pisma iz slovenskih mest in vasi, zlasti še iz okolice Sv. Urha, so najzanesljivejša priča, kaj vse so počenjali domobranci in njih vodje, kot je bil na primer župnik Križaj.

Milan tudi omenja, da je bil povabljen (ta možičel se rad tudi sam povabi) v Joliet tudi veliki katoliški lajik Tone Grdina, nato pa pristavlja, da ga že vnaprej vidi, kako kriči kot črednik na paši in udriha po komunistih, socialistih in drugih brezvercih. Jaz pa pristavljam: Ako bi bil kje Bog, bi tega licemera takoj udaril z debelo palico, ako še ni pozabil, kako mu je zabijal božji hram oziroma cerkev sv. Vida. Tarča napada tega licemera je bil tedaj župnik sv. Vida Vitus Hribar, ki je sedaj monsignor. Slišal sem, da je bil tedaj tudi oddan skozi okno strel nanj.

Torej take katoliške lajke ima Bog res lahko rad! . . .

Na slavnosti je menda bil tudi neki rovtarski fajmošter, kakor ga je krstil John Filipič. Kot omenja Milan, je ta rovtarski fajmošter častni kanonik ljubljanske škofije. Zakaj ne gresta skupaj z Rožmanom v staro domovino in bi tam vsi trije skupaj pasli ovčice. S seboj pa naj vzamejo še Franceta Gabrovskega, bivšega bančnega ravnatelja in sedanjega monsignora. Res, lepi Kristusovi namestniki! Toda v stari domovini sedaj več ne gospodarijo nacisti in fašisti in tam ni več nemških in italijanskih generalov, da bi ščitili take tiče, pač pa so na vodstvu borci, hrabri partizani, kateri so osvobodili Jugoslavijo in z Rusi vred veliko pripomogli zaveznikom do

Slamnatí možičelj

Cleveland, O.—Čitatelji Prosvete se najbrže še spominjajo slamnatih mož, katere so kmetje postavljali v koruzo ali na kakšno drugo žitno polje za strašilo pred požrešnimi ptiči. Kmet je nabasal slamo v stare hlače in povrniki, vse skupaj nataknil na kol, nanj pa poveznil še klobut. Ko je bil ta možičelj enkrat nabasan in postavljen v koruzo, je delal strah lačnim ptičjem.

V neki vasi pa se je neke nedelje zgodila majhna pomota. Ljudje so šli iz raznih vasi k maši v farno cerkev. Nekateri so šli zgodaj zjutraj k peti ali šesti maši. Iz oddaljenih vasi pa so ovčice po navadi čakale v gostilnah popoldanskega nauka. Seveda, v gostilni niso molili, ampak pili vince rujno, vince sladko! Ob večernih urah pa so se precej trudni vračali na domove. Noge so bile okorne in se zapletale. Neki možakar se je tudi precej nalezl vinca rujnega, zato je nekaj sam pri sebi momljal in meril cesto od jarka do jarka. Nenadoma pa je zagledal slamnatega možičela preko plota, kjer je pazil proso. Natrkani kmet se je pričel pogovarjati s strašilom, ker pa ni dobil odgovora, ga je popadla huda jeza in bojevitost, zato se je skobacal čez plot, se z vso silo zagnal v slamnatega muca in ga pričel klofutati, pri tem pa je kričal kot črednik na paši, zmerjal in preklinjal.

Razjarjeni kmet je seveda napravil tudi precej škode, kajti potacal je veliko prosa, zato je moral plačati odškodnino in zageno je lepo prosil prizadetega kmeta, naj tega vendar nikomur ne pove, da se ne bodo ljudje norčevali iz njega. Sladko vince je pač bilo preveč močno.

Na tega kmeta me spominja Tone Grdina, ki pravi, da je predsednik banke, predsednik trgovine za pohištvo in predsednik pogrebnege zavoda. Ta možičelj je namreč pred mnogimi leti zabijal vrata cerkve sv. Vida v Clevelandu. Tedaj je vodil pravo križarsko vojsko proti tedanjemu župniku Hribarju in clevelandskemu škofu ter se zaklinjal, da ne bo nikdar več prestopil praga cerkve sv. Vida.

Tone Šabec pa je rekel svoječasto, da je fašist in zmšanec. Sicer pa je resnica, da vedno nekaj čveka in se prepira sam s seboj. Nekaj je tudi čvekal ob sprejemu "prezvišenega" škofa, zatrjeval, da se je ves čas boril in vodil borbo proti komunizmu. V mislih je imel tudi organizacijo SANS, a se ni upal reči na glas. Tone namreč ve, da škof bolj pozna besedo "komunizem" kot "SANS", zato pričakuje toliko večje odpustke in blagoslov za vse storjene grehe v preteklosti. Ne verjamem, da je ubežni škof vzel njegove besede preveč resno, kajti kadar Tone čveka in povečava svoje

katoliške nazore, se sam s seboj norčuje in silno blamira. Njegov najboljši prijatelj ga treplja po hrbtu in "farba", kako je velik in zaslužen mož, pred drugimi mi ga pa imenuje tepca.

Da se Tone rad igra šeme, bodo kmalu "spoznali" tudi "prevzvišeni" škof.

Sedaj pa še nekaj besed o gramofonskem uredniku A. D. On je sila učen mož. V svojih mladih letih se je najbolj zanimal za jezo na konjih. Posebno kobile je rad jezdil. Kakopak, sedaj je jezo opustil, ker je stare kosti več ne prenesejo. Jaka se močno "obraja" samega sebe, kajti vsak dan se hvali v A. D., da je "naš urednik" storil to in ono, da je imel visoke obiskovalce itd. Fant je dobil veliko glavo, pa grize na levo in desno. Njegova metoda je hvalisanje propalje v deveta nebesa, pošteno ljudi pa grdo obrekuje in blati dan za dnem. Dnevno se obrekuje tudi ob Henryja Wallacea in ga zmerja z raznimi neslanimi imeni. Zakaj se ne zakopije vsaj klatro pod zemljo? Kadar bo prišlo poslušat Jakca 30—40 tisoč ljudi, potem bo gotovo postal kranjski Bog. Toda mi bomo delali z vso silo za Wallacea in ostale kandidate progresivne stranke, kajti Wallace je poštenjak in eden najmožnejših mož v Zedinjenih državah.

Jaka neprestano napada tudi našega pisatelja Louisa Adamica, kateremu ne sega niti do kolen. Iz Adamičeve afere bi rad naredil slona, ko pa bo stvar končana, pa ne bo iz nje niti komarja. Take stvari so se Jakcu že velikokrat pripetile, pa ga kljub temu še ni srečala pamet.

SANS mu je tudi v veliko napoto, ampak naj bo kar prepričan, da bo ta organizacija živel še mnogo let in razkrinkovala klerofašiste. Če klerikalci z ubežniki vred mislijo, da smo mi kakšna drhal, se presneto motijo! Mi smo pošteni in pogumni državljani ter smo veliko doprinesli k bogastvu te dežele, medtem ko je klika okrog A. D. naš narod vedno vodila po napadni poti, bodisi politično, gospodarsko ali versko. To dokazuje preteklost, katera še ni pozabljena in ob priliki bomo razgalili vaše grdo delo.

John Filipič.

Sestra išče brata

Peoria, Ill.—Pred nekaj dnevi sem prejela pismo iz Jugoslavije, je katerega je pisala moja prijateljica iz šolskih let. V njem opisuje tudi slabe razmere v stari domovini.

Prijateljica me tudi prosi, če bi zvedela za njenega brata Alojza Tomažina, po domače Podučenov Lojze iz Raškega vrha. Piše, da je živel v Clevelandu in Milwaukeeju. Če bi kdo vedel, kje živi zgoraj omenjeni, naj sporoči Mariji Tomažini, Brezje 21, pošta Raka pri Krškem, Slovenija, Jugoslavija. Alojz se lahko zglaš tudi meni in mi bom poslala sestrično za lastno pismo. Moje ime in na slovo: Anna Matelko, 613 Mac queen ave.

Anna Matelko.

Poizvedovanje Rdečega križa

Chicago. — Sorodnik iz Jugoslavije se je na nas obrnil, ja bi zvedel, kjer je Samuel Strobl, ki je svoj čas živel v Chicagu. Če bi kdo kaj vedel o njem, naj sporoči Rdečemu križu, 529 S. Wabash ave., Chicago 5, Ill., telefon Wabash 7850, priključek 397.

Rdeči križ.

Prispevajte

v obrambni sklad!

Vsi darovi za obrambo Enakopravnosti, Prosveto in Proletarca naj se pošiljajo na naslov: John Pollock, 24485 Lakeland Blvd., Euclid 23, Ohio. Br. Pollock je blagajnik obrambnega sklada.

Zvezni justični departament je sedanjč polovil 12 vodilnih komunistov pod obtožbo, da so kršili neki "prospirekucijski" zakon iz leta 1940. Sedem izmed aretiranih komunistov je videti na sliki, sneti v New Yorku. Na prosto so bili izpuščeni pod kavčijo. V sprednji vrsti so: Eugene Dennis, tajnik stranke, William Z. Foster, njen načelnik, desno pa kom. koncilman Benjamin J. Davis. V zadnji vrsti so trije člani eksekutive—John Williamson, Henry Winston in Jacob Stachel.

Zgodovinska povest
iz preteklega stoletja

DIMEŽ

STRAH KRANJSKE
DEŽELE

Cerar Anton Danilo

(Nadaljevanje)

"Truplo naj se prenese v Trzin, kjer ga hočem pokopati na svoje stroške!" pravi kaplan.

"Može, molimo za njegovo ubogo dušo, da najde mir in pokoj!"

"Kako, gospod, vi hočete še moliti za tega razbojnika?" ugovarja ogorčeno Šunkar.

Kaplan Tavčar pa poklekne brez besed k mrtvici in dvigne roke. "Pridružite se vsi moji molitvi!"

Ta mah se jim zazdi, da se je nebo nad njimi silno razsvetlilo, ker jih vse nenadoma obseja rdeča luč.

Koča se je zrušila, zakliece prvi orožnik. Kaplan pa povzdigne glas k molitvi: "Bog vsega usmiljenja, bodi mu pravičen sodnik! Usmili se njegove duše in dodeli, da bo njegova strašna smrt v svarilo in reden opomin vsem onim, ki hodijo po krivih potih!"

"Amen!" zamrmrajo pobožno vsi, vstanejo in se pokrijejo. Orožnik stopi k Šunkarju, mu položi roko na ramo ter reče mirno, a trdo: "Vi greste z nami!" (To se je zgodilo 21. januarja leta 1862 po cerkveni knjigi v Mengšu...)

XII

Nekaj zgodovine

Najbolj oblatni so bili rokovanjci od leta 1800 do 1833. Spomini nanje so ohranjeni po vsem Gorenjskem med stari ljudmi.

V uradnem zapisniku iz leta 1844 so zapisani tile rokovanjci: T. in Janez Logar, oba z mnogimi otroki. Neža, Jera in Marija Logar (najslavnejša družina med rokovanjci), Mihael in L. Hrastar, Matija Hafner, Nikolaj Sedlar, Janez Zajc, Egidij Naglič, Janez Sop, Primož Oražem, Peter Dornik, Janez Očepek, Anton Kocijan, Aleksij Hočevnar, Gregor Sedlar, Mali Grog, Jurij Hrastar, Luka Bobek, Janez Vrbanovec, Kocaban i. dr.

Ljudje so jim nadali različna imena: roparji, ravbarji, rokovanjci, plajšarji, malharji itd.

Pisali so o njih početju in grdobijah različni pisatelji in pesniki.

Tako Dimitz (l. 1876) "Gesch. Krains, Laibach — verdammenswerte That".

Celo Prešeren je opeval to drhal: "Tat in rokmavh govori jezik drugim neumeten... Mnogo po hlevu diši tvoja kmetava."

O rokovanjskih hudodelstvih so pisale večsi "Novice".

Jurčič je otel Rokovnjače s svojim romanom. Jaka Alešovec pa je spisal igro.

O rokovanjcih je naposled pisal Josip Benkovič (1890), vse nabral po ustnih poročilih potomcev nekdanjih rokovanjcev.

Leta 1820 je rokovanjstvo nekoliko potihnilo, zatem so pa zopet vzrojili in stopili na pozorišče silovitih razbojnikov: Veliki Grog, Črni Jurij in Dimež.

Leta 1825-1843 je dosegla rokovanjska moč in nasilnost svoj vrhunec.

V rokovanjsko družbo so se stekali vojaški begunci, skrivarji, tatovi, roparji in falirani študentje. Govorili so svoj jezik: plintarsko "špraho".

Svoje zborovanje so imenovali "firmanje". Halo na firmanje! — Sraci, golcovno pritirajte! — Po naše: Halo na firmanje! Otroci, drva prinesite!

Razprava proti skupini ustaških teroristov in vohunov v Zagrebu

(Nadaljevanje.)

Pavelić se pod zaščito Vasiljane "skriva" v Avstriji

Preiskovalni material dokazuje, da je našel tudi največji vojni zločinec Ante Pavelić a posredovanjem vatikanskega zaupnika in duhovnika Draganičevića zatočišče v okupirani Coni Avstrije in Italije, kjer ga še danes skrbno skrivajo. Po pobezi iz države živi že od oktobra 1946 nemoteno v Avstriji, za njegovo varnost pa skrbi agent neke tuje vohunske službe z imenom "Pepi". Pavelića obiskujejo v Avstriji tudi inozemci, med drugimi tudi nek major. Da vatikanski in drugi reakcionarji tako zelo skrbijo za tako notornega zločinca, kakršen je Ante Pavelić, si lahko razlagamo s tem, da računajo z njim v zvezi z njihovimi zločinskimi načrti proti naši državi. Ante Pavelić je koval iz svojega zavetišča načrte proti FLRJ s pomočjo duhovnika Krunoslava Draganičevića, Lovre Susića, Mate Frkovića, Božidarja Kavranja in drugih ustaških zločincev. Medtem ko pošiljajo en del ustaških emigrantov v države Južne Amerike, pa pošiljajo drugi del v razna taborišča: Fermo, Modeno, Bagnoli, Forli, Spittal, Treffling, Lienz, Celovec itd.

Litostroj v Ljubljani.

Obed so imenovali mufanje. — Valka volhaja feškat. (Mati, pojdi prosit.) Njihova pesem:

Kjer je glaja, taj smo mi!
Kjer korizna, taj smo mi!
Kjer merkat, taj smo mi!
Kjer žronca, taj smo mi!
Srečenca pa za nas ni!...

Po naše:

Kjer je grad, tam smo mi!
Kjer je cerkev, tam smo mi!
Kjer je semenj, tam smo mi!
Kjer žentev, tam smo mi!
Ječa pa za nas ni!...

Ni ga bilo tržnega dneva, ne v Kamniku ne v Kranju ali drugod, da ne bi bili rokovanjci zvrven. Može so mešetarili in kradli.

Rokovnjaške ženske so se tudi udeleževale sejmov; z ostrim pipcem in fovei so ženskam prerezale žepe in če so ljudje zasačili katero, je pričela kričati; tako so se druge ženske oglašile z velikim krikom in gnečo, da so odvrnile pozornost od prve. Valvasor jih je imenoval: "Die Beutelschneider."

Egidij Naglič, rokovanjca, je pri svojih 86 letih pripovedoval, kako je zabredel v to družbo in ostal pri njej, dokler se ni razkropila. Povedal je med drugim, da je bilo dvanajst rokovanjcev kot dvanajst apostolov, ki so se nazivali "kapitane" in bili edini, ki so smeli nositi preko rame malhe. Ograjali so okolično Ljubljano, Brdo, Trzin, Smlednik, Mekinje itd.

Vendar se je minister Bach usmilił Kranjcev, ker je na njih prošnjo, dolgo pet strani, poslal žandarje 31. decembra 1851, toda samo pešce. Na veliko cesto proti Trstu in Gorici so se nastanili tudi konjeniki.

Ministrstvo je dobilo celo nasvet, da bi žandarji čuvali gozdove, ker so bili prav gozdovi zavetišče vsem lopovom.

Ako sploh v kateri deželi, popevali so na Kranjskem svojo slavnostno popevko:

"Čuj! Žvižgajo krogle, iz gošče hrusee.
Motilci miru, tolovaška druhal.
Bile njih stanovanje so hoste temne.
Jih meč li ozvete še ni pokončal?
Kdo vgrabi druzeto? Kdo vžuga jih mar?
Kdo tvega življenje li? Hrabri žandar."

Začeli so se loviti na rokovanjce; za glave njih voditeljev so razpisali nagrade. Vse sile so se združile, da bi rešile deželo te nadloge. (Landplage).

Po trudapolnem preganjanju so dobili lovci šest in sedemdeset rokovanjcev. Šest in štiri deset na štajerski in trideset na kranjski strani.

Vislice so stale na mnogih krajih: v Kamniku, pri krvavem znamenju ob cesti v Kranj, v Duplice, nad Planavškovo hišo, pod smreko s sedmerimi vrhovi je viselo pet rokovanjcev. Take vislice so bile tudi stalno tik Ukmarjevega boršta.

Tako se je naši domovini v veliko srečo razbila z Dimežom (Šiherlom) ona strahovita roparska drhal, ki je kakor nadležna mora nad dvesto let tlačila slovensko zemljo.

KONEC

V vseh taboriščih je dovoljena več ali manj javno klevetniška propaganda proti FLRJ. Obi. Petračić pravi v zapisniku: Obi. Petračić je bil podoben poučen o našem političnem in zločinskem delovanju proti FLRJ, ker so komandanti taborišča navzoči pri naših političnih manifestacijah. Obtoženi Rosandić pa pravi v zapisniku: Za sovražno delovanje ustaške emigracije proti FLRJ so brez dvoma vedeli tudi komandanti taborišča in njihovi sodelavci, ker se je vse dogajalo v njihovih navzočnosti in mnogokrat v navzočnosti višjih oficirjev.

Zadržanje uradne javnosti v Avstriji je mogoče najbolje oceniti po njenem stališču nasproti ustaškemu zločincu Ante Paveliću.

Sedež "Wehrwölfa" je v Beljaku

Obtoženi Ljubo Miloš je tudi izpovedal, da so imeli tudi zvezo z nemško podzemno organizacijo "Wehrwolf". Sedež te organizacije je v Beljaku. Kavran je imel večkrat sestanke s predstavnikoma "Wehrwölfa".

Vatikanski krogi, kakor je to razvidno iz preiskovalnega materiala, ne samo tolerirajo, ampak tudi direktno podpirajo in vzpodbujajo ustaške teroriste k novim zločinom proti naši državi. Preiskovalni material jasno dokazuje, da so nekatere inozemske vojaške službe in nekateri vatikanski ljudje pričeli ustanavljati teroristične organizacije ustaške emigracije, da so omogočili ustanavljanje terorističnih centrov v italijanskih in avstrijskih taboriščih in da so omogočili oboroževanje vohunov in teroristov v naši državi. Ob koncu leta 1945 je prišel duhovnik Draganičević še bolj aktivno zbirati podatke iz FLRJ. V ta namen je angažiral Draganičevića, Dragana, Mirt Karla, Jakaša Antona ter Rover Srečka (ustaške agente iz NDH), ki jih je poslal v Trst. Ti ljudje so zbirali v Trstu podatke, ki so se ticali političnih, gospodarskih in vojaških podatkov v FLRJ, a naloge so dobivali od Draganičevića. Podatke so zbirali tako, da so zasiljevali vse osebe, ki so pobegnile iz FLRJ v Trst, na drugi strani pa so pošiljali v FLRJ posameznike in skupine, da bi zbirali podatke o krizirskih skupinah, s katerimi so nameravali vzpostaviti stalne stike in tako dobiti podatke, ki zanimajo inozemske vohune in Vatikana.

Iz preiskovalnega gradiva jasno izhaja, da je bil širši načrt o organizaciji vohunsko-terorističnih skupin in o njihovem premeščanju na področju FLRJ izdelan jeseni leta 1946 v Rimu po prihodu Ante Pavelića v Italijo. Takrat je bilo v Italiji ustanovljeno ustaško vodstvo za izvajanje tega zločinskega načrta.

Mednarodna reakcija skuša ustnoviti v državah vzhodne Evrope poje kolono

Obi. Petračić je izpovedal, da je pričela mednarodna reakcija ustanavljati svoje pete kolone v državah vzhodne Evrope, na katere bi se lahko oprla v primeru vojne. V sklop teh držav spada tudi Hrvaška. Zagotovili so mu, da bodo ti krogi podpirali tudi ustaško emigracijo in njeno prizadevanje za vzpostavitev NDH, da jih bodo gmotno podpirali in jim dajali popolno vojaško opremo kot obleko, orožje, živila itd.

To sodelovanje z inozemsko špijonažo, vzpostavljeno v Italiji, se je razširilo nato tudi na Avstrijo in na Nemčije. Obtož. Gržeta je o tem izpovedal:

"Konec oktobra leta 1947, to je nekaj dni po odhodu Bratca Tomljenovića v Jugoslavijo (z načrtom organizacije obveščevalne službe, odobrenem po obveščevalnem oficirju neke tuje države, je prišel v Trofah inž. Bosiljević, ki me je v Salzburgu povezal z nekim Wernerjem. Tah me je poslal v München k nekemu Rotterju na radio telegrafski tečaj. Okrog 15. decembra leta 1947 je prispel v München dr. Mosner, s katerim me je seznanil Rotter. Dr. Mosnerju sem pojasnil vzrok našega prihoda. Dr. Mosner in Rotter sta mi povedala, da pripadajo organizaciji "Mlada Nemčija", ki se je udeležila neki tuji špijonaži in ima nalogo organizirati podzemna gibanja v državah vzhodne Evrope, vsa gmotna sredstva pa daje na razpolago neka tuja država. Približno 19. ali 20. februarja 1948 me je obiskal dr. Mosner in mi dejal, da je sklenjeno, naj odidem s svojo skupino v Jugoslavijo in v Jugoslaviji opravim tole:

1. Da preiščem teren in do ločim najugodnejše kraje za namestitve radijskih postaj, in koliko bi bilo potrebnih obveščevalnih skupin, računajoč s tem, da bi morale tri do štiri skupine obsejati teritorij cele NHD, vsaka skupina naj bi štela tri do štiri ljudi. Mnogo pozornosti je treba obrniti na Bosno, ker je tam teška industrija, ena radijska postaja mora obvezno biti v okolici Sarajeva.

2. Moral bi preiskati politični položaj v državi in razpoloženje ljudstva do režima.

3. Poizvedeti bi moral, kako so razmешčene enote JA, poseb-

Tovarna usnja na Vrhniku

no pa koncentracija čet na meji Koroške in proti Trstu.

4. Nadalje bi moral poizvedeti za možnosti, kako bi lahko prišli ljudje in orožje v Jugoslavijo po moraki poti in skozi Trst.

5. Te naloge bi bilo treba brezpogojno izvršiti najpozneje do 15. maja 1948, ko bi moral priti v München in poročati."

V istem času je tuja špijonaža poleg tega, da je s svojo vohunsko mrežo zajela znatno mrežo izdajalske emigracije in dala vsem ustaškim skupinam, ki jih je skrivaj poslala v državo, vohunske naloge, ustanovila iz posameznih pripadnikov teh v našo državo skrivaj, svoj poseben vohunski kanal z imenom "Zveza Nikolij" oziroma "Zveza prijatelj".

Vloga mednarodne reakcije in špijonaže nekaterih tujih držav pri organiziranju špijonskih in terorističnih skupin je nedvomno dokazana

Vloga mednarodne reakcije in špijonaže nekaterih tujih držav pri vzpodbujanju in organiziranju ter pošiljanju vohunsko-špijonskih skupin je nedvomno dokazana. Vleče se kakor rdeča nit skozi vso delavnost ustaške emigracije. Dokazujejo jo ne sama priznanja in izjave obtožencev, marveč tudi pisni načrti za organizacijo obveščevalne službe, pisnomo zahtevani vohunski podatki, številne šifre in na koncu zaplenjene radijske postaje. Iz preiskave jasno izhaja, da metode in sredstva, ki so se jih posluževali tuji imperalisti in njihova špijonaža v borbi zoper svobodo in neodvisnost drugih držav, med njimi tudi zoper našo državo.

Vatikan in visoka duhovščina kakor tudi cela vrsta duhovnikov in fratrov so odigrali zelo aktivno vlogo pri podpiranju in vzpodbujanju obtoženih vohunov in teroristov, ki so jih skrivaj poslali v našo državo. S tem vztrajno nadaljujejo svojo sovražno in zločinsko delavnost, ki so jo izvajali proti našemu ljudstvu med nemško in italijansko okupacijo.

Obtožnica nato poimensko navaja dolgo vrsto katoliških duhovnikov in redovnikov, z najvišjimi predstavniki katoliške cerkve na čelu, ki so aktivno sodelovali v ustaških pokoljih.

Tudi po osvoboditvi države je določeno število katoliških duhovnikov in fratrov podpiralo posamezne odmetniške skupine, dokler niso bile uničene, nekateri izmed njih pa so izvrševali tudi špijonažo in diverzije. Sam zagrebski nadškof Stepinac je dajal v nadškofijskem dvorcu v Zagrebu zatočišče in se razgovarjal z najbolj znanim ustaškim krvnikom Lisjakom. Gvardijan in redovniki franciskanskega samostana na Kaptolu so skrivali po ustaških izropano blago, ki bi moralo služiti za financiranje odmetnikov.

Po vsem tem so še danes duhovniki v naši državi in celo v vrstah visokega klera, ki prenašajo vesti, da so baje gozdovi polni skrivajcev in da se bo spremenilo stanje v naši državi. Duhovniki-ustaši igrajo vidno vlogo tudi pri zbiranju in podpiranju ustaške emigracije ter pri širjenju klevet proti naši državi v tujini in končno pri pošiljanju vohunsko-terorističnih skupin v državo. Delo teh duhovnikov se razvija ob podpori Vatikana.

(Pride še.)

NAZNANILO:

Ker nas je že več ljudi naprosilo za naslove jugoslovanskih oblastev v Združenih državah, naj tu navedemo, da naslov jugoslovanske ambasade se glasi:

Yugoslav Embassy,
1520 — 16th St. N. W.
Washington 9, D. C.

Naslov urada jugoslovanskega konzula pa se glasi:

Yugoslav Consulate General,
745 — 5th Avenue,
New York 22, N. Y.

in

Yugoslav Consulate General
188 West Randolph Street
Chicago 2, Illinois

Pišete lahko v slovenskem, srbohrvatskem ali angleškem jeziku.

ZASTOPNIKI LISTA PROSVETE

so vsi društveni tajniki in tajnice član, ki jih društvo imenuje v to svrhu.

Naši nastavljeni lokalni in potestni zastopniki so določeni okraje so:

Louis Barborec, na Milwaukee, Wis. in okolice.

Anton Janekovich, na Cleveland, Ohio in okolice.

Frank Klus in Chisholma, Minn. in Chisholm in okolice.

Frank Cvetan in Tice Hill, Pa. in vsa srednje-vzhodna Penna.

Anton Zornik in Harrisburg, Pa. in vsa zapadne Pennsylvanije.

Poleg vseh teh pa lahko vsak član ali naročnik sam pošlje svoje narodno direktno listo

PROSVETA

2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

NAROCNIKOM

Datum v oklepaju, na primer (Avgust 31, 1948), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravčasno, da se vam list ne ustavi.

TISKARNA S.N.P.J.

sprejema vsa

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih.

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

... Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

... Cene zmerno, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacijo na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 S. Lawndale Avenue Chicago 23, Illinois

TEL. ROCKWELL 4904

"PROSVETA"

2657 S. LAWDALE AVE.

Chicago 23, Ill.

19

Vaša naročnina na "Prosveto" je potekla z dnem

V slučaju, da je od strani upravnika kakšna pomota, nas takoj obvestite, da se lista popravi! Z bratakim pozdravom ZA UPRAVO "PROSVETE"

CENÉ LISTU SO:

Za Zdrž. drževe in Kanado \$2.00	Za Chicago in okolice je \$2.00
1 tednik in 2.00	1 tednik in 2.00
2 tednika in 3.00	2 tednika in 3.00
3 tednike in 4.00	3 tednike in 4.00
4 tednike in 5.00	4 tednike in 5.00
5 tednikov in 6.00	5 tednikov in 6.00

Za Evropa je: Dnevnik \$11.00 — Tednik \$2.20
Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vrsto denarja ali Money Order v platu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Prištetu se sme le ona član iz družine, ki to dovoljuje in ki živi ali stanuje na enem in istem naslovu.

V nobenem slučaju ne več kot 5 tednikov
Pojasnilo: Vselej kakor hitro kateri teh članov, ki so prištetu, preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bo moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to tako naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vrsto listo Prosvete. Ako tega ne store, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vrsto naročnika ali pa ustaviti dnevnik.

PROSVETA, SNPJ, 2657 S. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vrsto 5

1) Ime _____ Čl. društva št. _____

Naslov _____

Ustavite tednik in ga priložite k moji naročnini od sledočih članov moje družine:

2) _____ Čl. društva št. _____

3) _____ Čl. društva št. _____

4) _____ Čl. društva št. _____

5) _____ Čl. društva št. _____

Mesto _____ Država _____

Nov naročnik _____ Star naročnik _____

Kadar se preselite, vselej naznanite svoj stari in novi naslov!